

Jussi Merenmies ja Risto Lapatto

Eurooppalainen erikoislääkärikuulustelu parantaa osaamisen arviointia

EU:n keskeisiä periaatteita ovat työvoiman vapaa liikkuvuus ja riittävä osaaminen. Tämä edellyttää ammattipätevyksien harmonisointia jäsenmaiden välillä. Erikoislääkärikoulutus on kuitenkin ollut varsin erilaista eri maissa. The European Union of Medical Specialists -järjestön (UEMS) ja sen toimielinten keskeisenä tavoitteena on ollut parantaa erikoislääkärikoulutuksen vastaavuutta.

UEMS:n alaisuudessa toimiva Council of European Specialist Medical Assessment (CESMA) on neuvoa-antava elin, joka tarjoaa suosituksia EU-maissa tarjotaville erikoislääkärikuulusteluille sekä vaihtoehtoja kansallisille kuulusteluille. Nykyisin yli 30 eurooppalaista erikoislääkäriyhdistystä tarjoaa säännöllisesti erikoislääkärikuulusteluja niin tietopohjan kuin osaamistavoitteidenkin (kompetenssien) saavuttamisen arvioimiseksi (**TAULUKKO**) (1).

Arvioinnilla, kuten erikoislääkärikuulustelulla, tulee aina olla selvä tarkoitus ja lähtökohtana asetetut osaamistavoitteet (2,3). Suomalainen erikoislääkärikoulutus siirtyy uuden erikoislääkärikoulutusasetuksen myötä aikaperustaisuudesta osaamisperustaiseen koulutusjärjestelmään, jossa formatiiviset arviointimenetelmät ovat keskeisiä. Niissä korostuvat säännöllinen ja taaja arviointi, palautteiden ja edisteiden käyttö sekä oppimista tukeva ohjaus (4).

Tietopohjan arviointia kuitenkin tarvitaan edelleen, ja sitä tehdään pääosin summatiivisin arviointimenetelmin, joihin liittyvät päätökset läpipääsystä ja mahdollisesti arvosanoista. Voidaan myös perustellusti väittää arvioinnin

ohjaavan oppimista (3). Erikoislääkärikuulustelun rakenne ja kysymystyyppit vaikuttavat erikoistuvien lääkäreiden valmistautumiseen ja siis siihen, millaista tietoa tulevaa erikoislääkärin uraa varten kerätään.

Suomessa erikoistuvien tieto-osaamista on pitkälti mitattu kunkin erikoistumisalan valtakunnallisella erikoislääkärikuulustelulla. Sen tavoitteena on arvioida erikoistuvan teoreet-

tista tietoa ja osaamista sekä kykyä toimia tarkoituksenmukaisesti erikoislääkärin kohtaamisissa tilanteissa (5). Nykyisin lähes kaikilla erikoisaloilla kuulustelu perustuu muutamaaan esseekysymykseen, joita täydennetään muun muassa

potilastapauksilla ja pikkukysymyksillä, mutta osaamistavoitteista katetaan vain pieni osa, mikä heikentää tentin luotettavuutta. Erikoislääkärikuulustelun osuvuutta ei tietojemme mukaan ole analysoitu, mitä voidaan pitää merkittävänä puutteena.

CESMA on koonnut suositukset erikoislääkärin osaamisen arvioinnin toteuttamiseen (6). Suosituksen mukaan kuulustelussa voidaan osaamisen eri osa-alueilla käyttää erilaisia menetelmiä, joista yksi on tentti. CESMA pitää tietojen arviota miniminä, mutta suosittelee samalla laaja-alaista arviota erikoislääkärin ammatissa tarvittavien taitojen ja asenteiden osaamisesta. Näissä kirjallinen tentti toimii heikosti.

Useat eurooppalaiset erikoislääkäriyhdistykset järjestävätkin kaksiosaisia kuulusteluja, joiden ensimmäisessä osassa arvioidaan tieto-osaamista ja jälkimmäinen osa sisältää näyttökokeen sekä standardoituja tapauksia, joihin vastataan suullisesti. Tietojen testaamiseen

Eurooppalainen tentti tarjoaa merkittävän lisän koulutuksen arviointiin

TAULUKKO. Eurooppalaiset tentit ja niiden käyttö suomalaisessa erikoislääkärikoulutuksessa.

Erikoisalat, jotka hyväksyvät eurooppalaisen tentin vaihtoehtona valtakunnalliselle kuulustelulle	
Anestesiologia ja tehohoito	European Diploma in Anaesthesiology and Intensive Care Examination
Endokrinologia	European Board Examination in Endocrinology, Diabetes and Metabolism
Kardiologia	European Examination of General Cardiology
Keuhkosairaudet ja allergologia	European Respiratory Society HERMES Examination in Respiratory Medicine
Kliininen hematologia	European Hematology Exam
Nefrologia	European Specialty Examination in Nephrology
Plastiikkakirurgia	European Board Examination in Plastic Surgery
Suu- ja leukakirurgia	European Board Assessment of Oro-Maxillo-Facial Surgery
Sydän- ja rintaelinkirurgia	European Board of Cardiothoracic Surgery Examination
Erikoisalat, jotka suosittelevat eurooppalaista tenttiä valtakunnallisen kuulustelun lisäksi	
Lastenkirurgia	European Board of Paediatric Surgery Examination
Silmätaudit	European Board of Ophthalmology Diploma Exam
Verisuonikirurgia	Fellow of the European Board of Vascular Surgery Examination
Anestesiologia ja tehohoito	European Society of Anaesthesiology and Intensive Care, The In-Training Assessment
Neurokirurgia	Fellow of European Board of Neurological Surgery
Erikoisalat, joilla on olemassa eurooppalaisen erikoislääkäriyhdistyksen järjestämä tentti, jota ei kuitenkaan käytetä Suomessa	
Akuuttilääketiede	European Board Examination in Emergency Medicine
Fysiatria	European PRM Board Examination
Gastroenterologia	European Specialty Examination in Gastroenterology and Hepatology
Gastroenterologinen kirurgia	Board Examinations and Fellowship for OG and ECS Surgery
Ihotaudit ja allergologia	European Board of Dermatovenereology Diploma Examination
Korva-, nenä- ja kurkkutaudit	European Board Examination in Otorhinolaryngology
Käsikirurgia	European Board of Hand Surgery Diploma Examination
Lastentaudit	European Board of Paediatrics Examination
Naistentaudit ja synnytykset	European Board & College of Obstetrics and Gynaecology Fellowship Exam
Neurologia	European Board Examination in Neurology
Ortopedia ja traumatologia	Fellowship Examination of European Board of Orthopaedics and Traumatology
Syöpätaudit	European Society for Medical Oncology Examination
Perinnöllisyyslääketiede	European Certificate in Medical Genetics and Genomics
Urologia	European Board of Urology (FEBU examination)
Radiologia	European Diploma in Radiology Examination
Yleiskirurgia	Fellowship of the European Board of Surgery examination

CESMA suosittelee monivalintakysymysten käyttöä. Niiden laadintaan annetaan suositukset, jotka ottavat huomioon myös pedagogiset ja psykometriset näkökulmat (7).

Erityistä huomiota CESMA:n suosituksissa saavat kuulustelujen luotettavuutta, kliinistä osuvuutta ja arvioinnin läpinäkyvyyttä koskevat vaatimukset. Kuulustelun laadun seurannasta on laadittu erilliset suositukset (8). Kuulusteluprosessiin kuuluvat myös tentin jälkeen tapahtuvat toimet, kuten läpipääsyrjan avaaminen, tilastollinen analyysi kysymysten osu-

vuudesta, vaikeudesta ja erottelukyvystä sekä tuki kuulustelussa hylätyille.

Kuulusteluihin osallistumien maksaa 250–1 000 €. Lisäksi saattaa tulla matkustus- ja majoituskuluja. Kuulusteluja on järjestetty myös etäpisteissä, mikä vähentää kuluja. Erikoistuville lääkäreille kustannetaan osallistumisia koulutustapahtumiin. Samoista rahoista tulisi maksaa osallistuminen moderniin eurooppalaiseen tenttiin, joka on erinomainen koulutustapahtuma.

Myös tentin ajankohta on tärkeä. Suomessa siihen on aiemmin osallistuttu erikoistumis-

koulutuksen loppuvaiheessa, mutta joillakin aloilla on nyt alettu kannustaa aiempaan osallistumiseen. Eurooppalaiset tentit ovat painotuneet alan ydinosaamiseen, ja niitä suositellaan tehtäviksi noin 2–3 vuoden erikoistumis-koulutuksen jälkeen, mikä on linjassa osaamisperustaisuuden kanssa. Tunti ei ole pelkkä summatiivinen arvio, vaan se ohjaa opiskelijaa kohdistamaan kehittymistään loppuvaiheen aikana. **TAULUKOSSA** esitetään eurooppalaisten tenttien käytön nykytilanne Suomessa.

Jäämistä eurooppalaisten tenttien ulkopuolelle on perusteltu sillä, että hoitokäytännöt poikkeavat eri maissa, joten ei voida luoda kuulustelua, joka olisi kaikille tasapuolinen. Kuulustelut kuitenkin perustuvat eurooppalaiseen osaamistavoitteisiin, jotka ovat ohjaajien ja erikoistuvien saatavilla. Niiden tulee olla EU:n säädösten mukaan varsin samankaltaisia.

Eurooppalaisiin tentteihin on suhtauduttu varauksellisesti myös kielikysymyksen vuoksi. Lakimiesten tulkinnan mukaan erikoistuvia ei

voida pakottaa englanninkieliseen tenttiin. Lisäksi lainsäädännössämme on muitakin esteitä, jotka estävät eurooppalaisten tenttien pakollisuuden. Eurooppalaisten tenttien kääntämistä eri kielille pohditaan UEMS:ssä. Kyseessä on iso työ, joka ei ihan pian toteudu. Eurooppalainen tentti tarjoaa merkittävän lisän koulutuksen arviointiin, ja sitä voidaan suositella vaihtoehdoksi kotimaiselle tentille. Tietysti on tärkeää osata työskennellä kotimaisilla kielillä, joiden hallinnasta on erikoislääkäriskoulutuksessa huolehdittava.

Kotimaisten erikoislääkäriskoulutusten osuvuutta ja luotettavuutta ei ole tutkittu, eikä niihin ole laatustandardeja. CESMA:n kriteerein ja laatuvaatimuksin tehtyjen kuulustelujen käyttö parantaisi erikoislääkäriskoulutuksen laatua huomattavasti. Pelkkä tiedon testaaminen ei kuitenkaan riitä erikoislääkäriksi valmistuvan osaamisen arviointiin, vaan lisäksi tarvitaan säännöllisesti toistuvaa ja dokumentoitua työsä tapahtuvaa kehittymisen arviointia (9). ■

KIRJALLISUUTTA

1. The Council for European Specialists Medical Assessment. Bryssel: European Union of Medical Specialists 2013. <https://uems.eu/areas-of-expertise/postgraduate-training/cesma>.
2. Schuwirth LWT, van der Vleuten CPM. How to design a useful test: the principles of assessment; Kirjassa: Swanwick T, Forrest K, O'Brien DC. Understanding medical education. Evidence, theory, and practice. 3. painos. Oxford: Wiley-Blackwell 2019, s. 277–89.
3. Norcini J, Anderson MB, Bolella V, ym. Consensus framework for good assessment. *Med Teach* 2018;40:1102–9.
4. Niemi-Murola L, Martikainen M. Osaamisen arviointi erikoistuvan tukena. *Duodecim* 2019;135:2184–8.
5. Valtakunnallinen kuulustelu. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikuulustelu. <https://sites.utu.fi/valtakunnallinenkuulustelu/>.
6. Mathysen DGP, Rouffet J-P, Tenore A, ym. UEMS-CESMA guideline for the organisation of European postgraduate medical assessments. Bryssel: European Council for Specialist Medical Assessments 2015. https://uems.eu/__data/assets/pdf_file/0018/24912/UEMS-CESMA-Guideline-for-the-organisation-of-European-post-graduate-medical-assessments-Final.pdf.
7. Tenore A, Mathysen DG, Mills P, ym. A guide to successfully writing mcqs: executive summary. UEMS-CESMA Guideline. Bryssel: European Council for Specialist Medical Assessments 2015. https://uems.eu/__data/assets/pdf_file/0017/24911/UEMS-CESMA-A-guide-to-successfully-writing-MCQs-final.pdf.
8. Papalois V, Goldik Z, Mathysen DGP, ym. UEMS-CESMA guideline for the quality control on behalf of uems-cesma of European postgraduate medical assessments. Bryssel: European Council for Specialist Medical Assessments 2014. https://uems.eu/__data/assets/pdf_file/0018/24912/UEMS-CESMA-Guideline-for-the-organisation-of-European-post-graduate-medical-assessments-Final.pdf.
9. Kogan JR, Holmboe ES. Direct observation. Kirjassa: Holmboe ES, Durning SJ, Hawking RE, toim. Practical guide to the evaluation of clinical competence. Philadelphia: Elsevier 2018, s.61–84.

JUSSI MERENMIES, LT, dosentti, lääketieteen koulutusohjelman johtaja, kliininen opettaja
HUS ja Helsingin yliopisto,
Uusi lastensairaala

RISTO LAPATTO, LKT, dosentti, osastonyliääkäri
HUS ja Helsingin yliopisto,
Uusi lastensairaala

SIDONNAISUUDET

Jussi Merenmies: Luottamustoimet (Terveystieteiden ammattihenkilöiden neuvottelukunta (TANK) (STM:n alainen), Duodecim), hankkeet (MEDigi-hanke), muut sidonnaisuudet (Taitoni Oy, Lääkäripäivät)

Risto Lapatto: Luentopakko/asiantuntijapalkkio (Avexis, Merck, Orphan Europe, Sanofi, Takeda), korvaukset koulutus- ja kongressikuluista (Kyowa Kirin, Merck, Sanofi, SOBI, Takeda), luottamustoimet (Lääkäriliiton profesiovaliokunta; European Academy of Paediatrics, Suomen edustaja; UEMS Harvinaissairauksien komitea, EAP:n edustaja; SSIEM advisory board, Suomen edustaja; Suomen metabolinen klubi, pj), muut sidonnaisuudet (Sanofi, kliininen lääketutkimus; Orion, osakeomistus)